

František Uhlíř

V roce 2010 oslavil jazzový kontrabasista František Uhlíř šedesátiny dvojitým CD Bass Devotion / Basssaga. V roce 2020 vydal při příležitosti svých sedmdesátin desku s rozsáhlou autobiografickou suitou Story of my life. „Přiznám se, že mě takové bilancování moc nebaví. Ale když vidím, jak mi pomalu odcházejí kamarádi, tak bych byl rád, kdybych měl čistý stůl,“ tvrdí a s úsměvem dodává, že v jeho věku už by se měl slavit každý další rok.

TEXT: JOSEF VLČEK

SHQ Karla Velebného, foto: archiv Františka Uhlíře

Jaké bylo to desetiletí od Bass Devotion?

Bohaté. Hodně bohaté. Udělal jsem toho víc než dost. A dost jsem se při tom taky nacestoval. Třeba jsem hrál v triu s americkým pianistou Skipem Wilkinsem...

WUH se to jmenovalo, že?

Ano, Wilkins, Uhlíř, Helešic. Sjezdili jsme kus světa, i v Americe jsme hráli. To bylo takových dvě stě koncertů a také jedno album Live at Jazzinec, živák z Trutnova. Pak následovala spolupráce s italským pianistou Robertem Magrisem, s kterým hraji dodnes. V americkém vydavatelství JMood Records jsme vydali dvě CD. To je velké jméno v současném jazzu a já ho znám od roku 1984, kdy sem přijel ještě jako mladý kluk na Pražský jazzový festival. V tom posledním desetiletí jsem hodně hrál se zahraničními muzikanty. S Darkem Jurkovičem nebo s Julii Siedl v Prague-Vienna-Connection nebo v současnosti s kytaristou z Vídně Edim Köhldorferem. A do toho spousta různých sessions a různých hostování. Prostě pořád se něco dělo. A děje...

Říkáte, že jste s Wilkinsem hrál i v Americe. Objevil jste tam něco, co vás jako jazzmana zaujalo?

Jednoznačně jazzové školství, kde ti mladí muzikanti dostanou výborné základy. Ale ono to zase má nevýhodu v tom, že všichni až na ty největší špičky hrají podobně. My jsme žádné školy neměli, učili jsme se podle ucha a rozhodovala přirozená muzikálnost. A pak tam vnímáš, že jsi u kořenů hudby, kterou děláš. Tamní jazz je mnohem autentičtější než v Evropě.

Jednou z částí suitu Story of my life pro jazzový septet je věta Ústí-Brno-Praha. To se vztahuje k vašim začátkům?

Já jsem z Ústí nad Orlicí. Znáte to, malé město ve východních Čechách. Pocházím z muzikantské rodiny. Už můj dědeček, ačkoliv byl holič, byl muzikant. Měl dechovou kapelu, která v Ústí a okolí hrála nejen na tancovačkách, ale taky třeba na pohřbech. Jak tehdy bylo zvykem, „hudba služba“. Můj otec byl zase výborný pianista. Ten měl pro změnu taneční swingový big band. Slychal jsem je doma, byl jsem na jejich zkouškách a už jako malý si hrál pod stolem, když zrovna zkoušeli.

Tehdy jste propadl kouzlu kontrabasu?

Ale ne. Já jsem v osmi začínal na piano. Hrál jsem v místním bigbítu a k pianu jsem tam přidal i varhany. Když mi bylo třináct nebo čtrnáct, tak otec povídá „co s tebou?“ a já mu řekl, že chci na konzervatoř. Tenkrát jsem už hrál taky na trombon, a tak jsme jeli do Brna, aby táta zjistil, co ve mně je. Nedopadlo to valně. Nátisk nic moc a profesor mi raději doporučil fagot, cello nebo kontrabas. Dva roky mě pak v Brně pan profesor Ventruba připravoval na zkoušky. Byl taky nejvyšší čas, protože tehdy se na kontrabas začínalo kvůli fyzickým dispozicím hrát v pozdějším věku, a mě začal připravovat v svých třinácti letech.

Rozumím tomu dobře, že jste se k jazzu dostal přes rock?

Jistě, hráli jsme se skupinou Devils pecky od Procol Harum, soul, blues. Ale k jazzu mě dostal Hlas Ameriky. Okolo půlnoci tam dávali pořad o jazzu, který uváděl Willis Conover. Tam jsem poprvé slyšel pianistu Billa Evanse a jeho basistu Scotta LaFara. Řekl jsem si, že takhle hrát je můj cíl. No ale na konzervatoři jsem studoval klasiku, vypomáhal v opeře a filharmonii, takže se zdálo jasné, kudy se moje cesta životem bude ubírat. Jenže pak přišla vojna a na ní Armádní umělecký soubor, ve kterém jsem potkal Emila Viklického. Začali jsme spolu po večerech hrát, a tak jsem se dostal na výhybku, ze které se už nedalo uhnout.

František Uhlíř, foto: archiv Františka Uhlíře

Čím to je, že Československo bývalo v době vašich začátků vysloveně kontrabasová velmoc?

Za prvé si myslím, že tu byli dobří učitelé. Za druhé to byla prostě taková náhodná generační vlna. To se stává ve spoustě odvětví, třeba ve filmu. A za třetí bych řekl, že příklady táhnou. V té době tu řádil Luděk Hulan, legenda, která v sobě měla ohromný dravý a bluesový citění, nebo Milan Pilar. A na ně navazovali další. Vzpomínám si, že někdy v polovině 60. let pořádala nadace Friedricha Guldy soutěž pro mladé jazzové muzikanty a první tři místa v kontrabasu tehdy obsadili Češi – Mirek Vitouš, Jiří Mráz a taky Tonda Gondolán. Což byl

opravdu obrovský úspěch!! Ale ono to bylo taky tím, že jazz se takzvaně nosil a lidé obdivovali instrumentalisty stejně jako zpěváky. To už se dávno nenosí.

Svého času jste býval „ten basák od Viklického“. Jak dlouho jste spolu vydrželi?

Jak už jsem říkal, začali jsme na vojně. To bylo někdy v sedmdesátém prvním. O rok později jsme už vystupovali na různých festiválech a společně hraní nám vydrželo až někdy do let 1991 nebo 1992. Já jsem si pak dal od našeho hraní pauzu, protože jsem se chtěl oprostít a hrát si tak trochu po svém. Ale v jazzu se žádná taková rozluka nebere natvrdo,

Trio MUH – Magris, Uhlíř, Helešic; foto: B. Hácová

AJF Přerov – Emil Viklický, František Uhlíř (1974); foto: Bohdan Holomíček

S Bilem Clintonem (Agharta), foto: Jiří Stivín

Baroque Jazz Quintet, foto: archiv Františka Uhlíře

takže jsem se k Emilovi někdy kolem roku 2000 vrátil a vydrželi jsme spolu dalších asi deset let.

Takže vy jste byl účastníkem slavného Viklického folklorního období? V Holomóci městě z roku 1979 je jedna z neoriginálnějších jazzových

desek, které v Čechách vznikly.

To byla úžasná éra! A Honza Beránek s námi na housle! S nápadem spojit jazz a moravský folklor přišel Emil. On vždycky inklinoval k Janáčkově a tohle s ním mělo hodně společného. Nebyl v tom sice první, před ním už to zkoušelo Junior trio s Honzou Hammerem, ale Emil to postavil do čisté a jasné polohy.

Ta sedmdesátá a osmdesátá léta jsou přesto trochu temná. Jak to tehdy vypadalo s příležitostmi k hraní?

Moc toho nebylo. V Praze byla Reduta a Parnas, kde dělal program Karel Velebný. Další kluby vznikly až po listopadu 1989, a to hlavně díky cizincům, kteří na jazz rádi chodí. Parnas ale dlouho nevydržel. Možná někomu vadil, takže když se rekonstruovalo Národní divadlo, udělali z něj šatnu pro dělníky. A nejenže nebylo kde hrát, ale nebyly ani školy. A právě ty dneska přivádějí na scénu hodně nových muzikantů. Proto tehdejší jazzová scéna byla hodně úzká. Ale zase bylo krásné, že jsme se skoro všichni znali a scházeli v Parnasu, třeba i po cestě z nějakého vystoupení. Díky tomu jsme byli neustále v kontaktu, drželi jsme spolu. Něco podobného mají dneska mladí jazzmani v Jazz Docku.

A co kontakt s cizinou?

Sem tam někdo přivezl nějakou desku. Nebo jsme chodili poslouchat muziku k některému kamarádovi. Tehdy například vyšlo Crystal Silence od Garyho Burtona a Chicka Coreya a to nám učarovalo. Tehdy jsem začal hrát v SHQ Karla Velebného – Karel Velebný na vibrafon, Emil a já – a hráli jsme pár věcí z toho alba. Víte, já měl v té době štěstí v tom, že jsem mohl hrát s nejlepšími

českými jazzovými muzikanty. A právě Karel Velebný byl jedním z těch nejdůležitějších. Jeho SHQ se říkalo „laboratoř českého jazzu“ a prošli jsme jí všichni. Jan Konopásek, Jan Arnet, Jirka Stivín, Ruda Dašek, George Mraz, Karel Vejvoda, Karel Růžička, Petr Kořínek a taky já. Prostě Karel byl jedinečná osobnost!!!

To byla doba, kdy se v celé Evropě formovalo cosi jako „evropská jazzová komorní hudba“.

No ano, Evropa měla vždycky blízko k vážné hudbě. Vždyť třeba moje první profesionální angažmá bylo u Linha Singers, kteří podle francouzského vzoru The Swingle Singers míchali vokální hudbu, klasiku a jazz. A pak jsem stál taky u zrodu skupiny Baroque Jazz Quintet, která zprvu hrála mimo vlastní tvorbu taky zjazzovanou klasiku, ale později Jiří Hlaváč, klarinetista a vedoucí této skupiny, oslovil skladatele moderní vážné hudby. Psali pro nás třeba Ivan Kurz, Ivana Loudová, Jiří Teml, Alois Piňos, Pavel Blatný!

Tehdy ale chodilo na takovou muziku víc lidí než dneska.

Ten náš jazz byl hodně generační záležitost. Hudba určité mladé generace, do které jsme patřili jak my, tak i naše publikum. Nebylo zvláštností, že jsme hráli pro plnou Lucernu. A vidíte, dnes

je tady hodně mladých muzikantů, a výborných, ale chodí na ně jen málo mladého publika.

Vraťme se k té vaší „bilanční“ desce Story of my life. Vy jste známý jako sólista, virtuos na kontrabas. Jenže tady se z valné části zdá, že spíš pracujete na kapelu.

On je velký rozdíl, když hrajete v duu nebo triu a máte hodně prostoru. A něco

jiného je, když vedete celý septet, který je navíc nahráván „live in studio“. Proto tam hrají trochu tradičně, sloužím muzice. Tu a tam si ovšem nějaké místečko najdu.

Jste vyhlášený jazzový kontrabasista. Nenapadlo vás vyzkoušet basovou kytaru?

Ne. Snad jedině jednou dvakrát, když jsem hrál s otcem na nějaké tancovačce. My jsme totiž měli spolu s tátou kvarteto. Já vnímám baskytaru ve svém hudebním světě jako cizí element a nechci ji do něj vnutit. Když už jsem to vydržel tak dlouho! Ono tě to nutí hrát jinak a jiným směrem. Ale já jsem akustický hráč, něco jako Ron Carter v předeletronickém období Milese Davise. Nebo Niels-Henning Orsted Pedersen a naši světoznámí hráči George Mraz a Mirek Vitouš. Jsem prostě kontrabasista každým coulem. ☒

František Uhlíř před plakátem ke koncertu 60 na Pražském hradě, foto: A. Uhlíř